

## 1. Inleiding

- a. Elke duiding bij het huidige conflict tussen Israël en Hamas dient te gebeuren in het licht van de toepasselijke internationaalrechtelijke regels houdende het '*jus ad bellum*' en het '*jus in bello*'.
- b. In het kader van mijn bijdrage zal ik uitsluitend aandacht besteden aan de toepasselijke rechtsregels die het voeren van de vijandelijkheden reguleren onder het '*jus in bello*', inzonderheid tijdens de planning en de uitvoering van aanvallen. Het betreft de regels inzake onderscheid, voorzorgen in de aanval, speciale bescherming, proportionaliteit en niet-onderscheidende aanvallen.
- c. Alvorens hierover uit te wijden, is het vooreerst noodzakelijk om het conflict in Gaza juridisch te kwalificeren. De toepasselijke rechtsregels verschillen immers naargelang de (conflict-)classificatie als internationaal (IGC) of niet-internationaal gewapend conflict (NIGC), al dan niet met toepassing van het bezettingsrecht.
- d. Mijn inziens geldt het bezettingsrecht in deze situatie niet en dient het huidige conflict in de Gazastreek gecatalogeerd te worden als een NIGC tussen Israël en Hamas, genormeerd door het gemeenschappelijk Artikel 3 van de Conventies van Genève, met inbegrip van alle andere verdrags- en gewoonterechtelijke bepalingen die toepassing vinden tijdens dit type van NIGC.

## 2. De HOR-basisregels bij het uitvoeren van aanvallen

### a. Onderscheid

- (1) Het principe van onderscheid vereist dat de oorlogvoerende Partijen te allen tijde het onderscheid maken tussen, enerzijds, burgers en burgerlijke goederen en, anderzijds, strijders en legitieme militaire objectieven. Enkel deze laatste categorieën mogen het voorwerp uitmaken van een rechtstreekse aanval.
- (2) Militaire objectieven zijn goederen die een daadwerkelijke bijdrage leveren aan de krijgsverrichtingen en waarvan de vernietiging een duidelijk militair voordeel oplevert (onder de omstandigheden van dat moment). Het betreft hier o.m. raketsystemen, commandoposten, wapen- en munitie opslagplaatsen en tunnelcomplexen. Zijn evenwel uitgesloten: goederen die bijdragen tot de oorlogsinspanning van de vijand.
- (3) Doordat dit conflict gekwalificeerd dient te worden als een niet-internationaal gewapend conflict, stelt zich de vraag naar de juridische kwalificatie van de leden van de gewapende tak van Hamas als potentiële doelwitten. Immers, het statuut van 'strijder', zoals neergelegd in de Conventies van Genève, is beperkt tot internationale gewapende conflicten. Voornoemde leden zijn derhalve burgers die rechtstreeks deelnemen aan de vijandelijkheden en die voor de duurtijd hiervan hun bescherming als burger verliezen.
- (4) Het HOR bevat evenwel geen definitie van het begrip 'rechtstreekse deelname aan de vijandelijkheden'. Volgens het ICRK (Internationaal Comité van het Rode Kruis) verliezen leden van georganiseerde gewapende groepen hun bescherming tegen rechtstreekse aanvallen indien zij een 'continue gevechtsfunctie' uitoefenen bij de groep. Evenwel verwerpen bepaalde Staten deze invulling en stellen zij dat alle leden van een georganiseerde gewapende groep, op grond van hun lidmaatschap, het voorwerp van een aanval kunnen uitmaken. Ik deel deze laatste interpretatie.

**b. Voorzorgen in de aanval**

- (1) Bij het uitvoeren van militaire operaties, dienen zij die een aanval plannen alle praktisch uitvoerbare maatregelen te nemen om incidentele schade aan burgerlijke goederen en burgers te voorkomen en in elk geval tot het uiterste te beperken.
- (2) Het betreft hier o.m. de keuze van de ingezette middelen en methoden, het tijdstip van de aanval, het uitvoeren van een '*pattern of life*'-assessment, het geven van een effectieve waarschuwing, het implementeren van een '*collateral damage estimation*'-methodologie, of nog de aanduiding van een passende '*target engagement authority*'.
- (3) Belangrijk om aan te stippen is dat elke partij bij het gewapend conflict ertoe gehouden is te vermijden militaire objectieven in of nabij dichtbevolkte gebieden te plaatsen.

**c. Speciale bescherming**

- (1) Het HOR identificeert tevens een aantal goederen die een speciale bescherming genieten, waaronder ziekenhuizen, culturele goederen en installaties die gevaarlijke krachten bevatten.
- (2) Deze goederen beschikken evenwel niet over een 'absolute' bescherming, in die zin dat ze onder geen enkele omstandigheid het voorwerp van een aanval kunnen uitmaken.
- (3) Het HOR bepaalt evenwel de voorwaarden waaronder deze goederen hun speciale bescherming kunnen verliezen. Zo verliezen ziekenhuizen hun speciale bescherming indien zij, buiten hun menslievende taak, gebruikt worden voor het plegen van voor de vijand schadelijke handelingen.

**d. Proportionaliteit**

- (1) Indien zou blijken dat incidentele schade (aan burgerlijke goederen en/of burgerslachtoffers) onvermijdelijk is, dient nagegaan te worden of deze *te verwachten* incidentele schade al dan niet buitensporig zou zijn t.o.v. het *te verwachten* tastbare en rechtstreekse militaire voordeel.
- (2) Wat 'buitensporig' is dient geval per geval geanalyseerd en beoordeeld te worden op grond van de inlichtingen die redelijkerwijze beschikbaar waren op dat ogenblik. Het betreft hier dus een '*ex ante*'-analyse.
- (3) Het gaat hier ook niet om een loutere 'kwantitatieve' analyse, maar een afweging tussen incidentele schade en militair voordeel (zie *supra*) ('*extensive*' versus '*extensive*').

**e. Niet-onderscheidende aanvallen**

- (1) Tevens moet nagegaan worden of bepaalde aanvallen al dan niet (verboden) niet-onderscheidende aanvallen uitmaken.
- (2) Het betreft o.m. aanvallen die van aard zijn om zonder onderscheid burgerlijke goederen en militaire objectieven te treffen en behelzen o.m. het gebruik van raketsystemen die niet op een specifiek militair objectief gericht kunnen worden of waarbij een aantal duidelijk gescheiden militaire objectieven als één enkel militair objectief worden aangemerkt.